

HET BEROUW

van de God,
Die geen berouw kent!

8 overdenkingen over het vreemde Bijbelse bericht van Gods berouw
Hein de Haan

INHOUDSOPGAVE

1. Inleiding over Gods berouw 5
2. De soevereine God kent geen berouw 7
3. Gods berouw t/m de overwinning over de dood 9
4. De 'troost' teksten in Genesis 11
5. Troost/Berouw in Exodus t/m 1 Samuel 13
6. Troost & Berouw van 2 Samuel t/m de Psalmen 15
7. Troost/Berouw in Prediker t/m Jeremia 17
8. Verrassing 19

1. Inleiding over Gods berouw

Na een samenkomst in Nieuw Buinen zat ik met een broeder in de auto op de terugweg naar Emmen nog wat door te praten. Van het één kwam het ander en mijn vriend vroeg me of ik al eens nagedacht had over Gods berouw. Ik had er wel eens iets over gelezen, maar om nou te zeggen dat ik er zelf diepgaand in gedoken was, nee, dat kon ik niet zeggen. Voordat we er nu in duiken laat ik alvast iets heel wezenlijks los. De basis van het Hebreeuwse woord, dat hiervoor gebruikt wordt, heeft de betekenis van 'troosten'. Troost in een situatie is er uitsluitend als er uitzicht is op een complete verandering. Die troost ligt er in het berouw van God. Nu eerst de twee overduidelijke standpunten.

1. Het duidelijk standpunt. God kent geen berouw en heeft geen berouw.

Numeri 23:19 God is geen man, dat Hij liegen zou; of een mensenkind, dat Hij berouw zou hebben. Zou Hij zeggen en niet doen, of spreken en niet volbrengen?

1 Samuel 15:29 De Onveranderlijke van Israël liegt niet en Hij kent geen berouw; want Hij is geen mens, dat Hij berouw zou hebben.

Psalm 110:4 Yahweh heeft gezworen en het berouwt Hem niet:

Jeremia 4:28 De aarde zal treuren, en de hemel boven rouw dragen, omdat Ik het gesproken en besloten heb, en er geen berouw van heb en er niet van zal terugkomen.

Zacharia 8:14 Het berouwde Mij niet,

Wij zouden wellicht denken dat zulke Bijbelteksten afdoende zijn, maar er zijn Bijbelteksten met precies hetzelfde Hebreeuwse werkwoord, die totaal het tegenovergestelde lijken te zeggen.

2. Het andere duidelijke standpunt. God heeft berouw.

Genesis 6:6-7 Het berouwde Yahweh, dat Hij de mens op de aarde gemaakt had, en het smartte Hem in zijn hart. En Yahweh zei: Ik zal de mensen, die Ik geschapen heb, van de aardbodem uitroeien, de mensen zowel als het vee en het kruipend gedierte en het gevogelte van de hemel, want het berouwt Mij, dat Ik hen gemaakt heb.

Exodus 32:12-14 Waarom zouden de Egyptenaren zeggen: Tot hun onheil heeft Hij hen uitgeleid om hen te doden in de bergen en hen van de aardbodem te vernietigen? Laat uw brandende toorn varen en heb berouw over het onheil, waarmee U Uw volk bedreigt..... En Yahweh kreeg berouw over het kwaad, dat Hij gezegd had Zijn volk te zullen aandoen.

Deuteronomium 32:36 Yahweh zal recht doen aan zijn volk en Zich ontfermen over zijn knechten; wanneer Hij ziet, dat hun kracht vergaan is, van hoog tot laag allen hun einde gevonden hebben, Richteren 2:18 Yahweh werd bewogen door hun gekerm over hun verdrukkers en benauwers.

1 Samuel 15:11 Het berouwt Mij [Yahweh], dat Ik Saul tot koning heb aangesteld, want hij heeft zich van Mij afgekeerd en mijn bevelen niet uitgevoerd. Hierop ontroerde Samuel hevige en hij riep tot Yahweh de hele nacht.

1 Samuel 15:35 Yahweh had berouw, dat Hij Saul tot koning over Israël had aangesteld.

2 Samuel 24:16 Toen de engel zijn hand naar Jeruzalem uitstreckte om het te verdelgen, berouwde het onheil Yahweh, en Hij zei tegen de engel die verderf bracht onder het volk: Genoeg!

1 Kronieken 21:15 God zond een engel naar Jeruzalem om dat te verdelgen, maar zodra hij daarmee begon, zag Yahweh het, en het onheil berouwde Hem; Hij zei tot de verderfengel: Genoeg!

Jeremia 18:8 Bekeert zich dit volk waarover Ik een uitspraak deed, van zijn boosheid, dan zal Ik berouw hebben over het kwaad dat Ik hun dacht aan te doen.

Jeremia 18:10 Doet het wat kwaad is in Mijn ogen door niet naar Mijn stem te horen, dan zal Ik berouw hebben over het goede waarmee Ik had gezegd hun te zullen weldoen.

Jeremia 20:16 Die man is als de steden die Yahweh onderstboven heeft gekeerd, zonder dat het Hem berouwde;

Jeremia 26:3 Misschien zullen zij gehoor geven en zich bekeren, een ieder van zijn boze weg; dan zal Ik berouw hebben over het kwaad dat Ik hun denk aan te doen om de boosheid hunner handelingen.

Jeremia 26:13 Luistert naar de stem van Yahweh, jullie God; dan zal Yahweh berouw hebben over het kwaad dat Hij tegen jullie gesproken heeft.

Jeremia 26:19 Yahweh had berouw over het kwaad dat Hij tegen hen gesproken had.

Jeremia 42:10 Ik heb berouw over het kwaad dat Ik jullie heb aangedaan.

Joël 2:13 Genadig en barmhartig is Hij, lankmoedig en groot van goedertierenheid, berouw hebbende over het onheil.

Joël 2:14 Wie weet, of Hij Zich niet wendt en berouw heeft en een zegen achter Zich laat overblijven,

Amos 7:3 Dit berouwde Yahweh.

Amos 7:6 Dit berouwde Yahweh.

Jona 3:9 God mocht Zich omkeren en berouw krijgen en Zijn brandende toorn laten varen,

Jona 3:10 Het berouwde God over het kwaad dat Hij bedreigd had hun te zullen aandoen,

Jona 4:2 Ik wist, dat U een genadig en barmhartig God bent, lankmoedig, groot van goedertierenheid en berouw hebbend over het kwaad.

2. De soevereine God kent geen berouw

Numeri 23:19 God is geen man, dat Hij liegen zou; of een mensenkind, dat Hij berouw zou hebben. Zou Hij zeggen en niet doen, of spreken en niet volbrengen?

In de zin dat God geen mens is, die plotseling overvallen kan worden door omstandigheden, die het soms uit de hand kan lopen, die door wat voor redenen dan ook soms zijn doel mist, oftewel zondigt, in die zin kent God geen berouw. God is autonoom. God is almachtig. God is alwetend. God is de gelukkige God, oftewel bij Wie alles gelukt. God is de Soeverein. Alles verloopt volgens Gods plan. Nee, God is geen zondaar. In die zin heeft God nooit berouw.

1 Kronieken 29: 11 Van U, o Yahweh, is de grootheid en de kracht, de heerlijkheid, de roem en de majesteit, ja, alles wat in de hemel en op de aarde is; van U is de heerschappij, o Yahweh, en U bent als hoofd boven alles verheven.

2 Kronieken 20: 6 Yahweh, God van onze vaders, bent U niet God in de hemel, heerst U niet over al de koninkrijken van de volken? In uw hand is kracht en sterkte, niemand kan standhouden tegen U.

Nehemia 9: 6 U bent toch zeker alleen Yahweh, U hebt de hemel, de hemel der hemelen en al zijn legers gemaakt, de aarde en al wat daarop is, de zeeën en al wat daarin is; ja, U geeft hun allen het leven, en de legers van de hemelen buigen zich voor U neer.

Handelingen 15: 17-18 De Heer, die deze dingen doet, die vanaf de aïoon bekend zijn.

Okay, niets loopt God uit de hand want Hij is geen mens, Hij is God. Maar er is toch nog zoiets als kwaad in deze wereld? Is dat God nou niet gigantisch uit de hand gelopen en probeert Hij nu niet nog te redden, wat er te redden valt? Nee, ook dat kwaad ligt in de hand van die soevereine God.

Jesaja 45: 7 die de vrede bewerk en het kwaad schep; Ik, Yahweh, doe dit alles.

Amos 3: 6 Wordt de bazuin in een stad geblazen, zonder dat de inwoners opschrikken? Geschiedt er een ramp in een stad, zonder dat Yahweh die bewerkt?

Jesaja 54: 16 Zie, Ik ben het, die de smid geschapen heb, welke het kolenvuur aanblaast en naar zijn kunst het wapen vervaardigt, maar Ik ben het ook, die de verderver geschapen heb om te vernielen.

De (smerige/vijandelijke) politicus Koning Nebukadnezar wordt door God zelf Zijn dienstknecht genoemd.

Jeremia 25: 9 Ik zal zenden, en nemen alle geslachten van het noorden, spreekt Yahweh; tot Nebukadnezar, de koning van Babel, Mijn knecht; en zal ze brengen over dit land, en over de inwoners van hetzelfde, en over al deze volken rondom; en Ik zal ze verbannen, en zal ze stellen tot een ontzetting, en tot een aanfluiting, en tot woestheden van de aïoon.

De politieke macht van de Romeinse (vijandelijke) overheid ligt in de hand van deze Soeverein.

Johannes 19: 11 Jezus antwoordde: Jij [Pilatus] zou geen macht tegen Mij hebben, indien het jou niet van boven gegeven was.

Dus ook Hitler, Mussolini, Lenin, Paus Franciscus, Trump, Putin, Christen Unie. Of ze nou bidden om de leiding van de Heer of niet, Hij stuurt hen aan en alles verloopt volgens Zijn plan, waar geen berouw in past.

We kunnen wel verontrust naar de politiek kijken omdat met al die oorlogen de grenzen weer aan het verschuiven lijken. Het is echter die soevereine God, die deze grenzen bepaalt.

Handelingen 17: 26 Hij heeft uit één enkele het hele menselijke geslacht gemaakt om op de hele oppervlakte van de aarde te wonen en Hij heeft de hun toegemeten tijden en de grenzen van hun woonplaatsen bepaald,

Binnen Gods plannen als soevereine God passen de negatieve aspecten evenzeer als de positieve om tot Gods doel te komen. Dit houdt tevens het hele zuchten van de mensheid in. Dit houdt ook Gods handelen met de politici en de hele politiek in, ook al is dat in onze ogen nog zo'n warboel en wespennest. Maar er is een troost. Er is een uitzicht. Dit zal niet altijd zo blijven. Er zal een eind aan alle aardse strijd, al het aardse natuurgeweld, alle lichamelijke pijn, al het politiek gekonkel, al het ondoorzichtig geschuif

van financiën komen. De soevereine God heeft in Zijn planning een einddoel voor ogen. Het is nou juist daar dat Gods berouw binnen dat andere kader naar voren komt. God, die wel berouw heeft.

In de zin dat God soms een andere weg opent, dat noemen Bijbelteksten Gods berouw. In de zin dat God het antwoord op ons falen biedt, ook als Hij dit in Zijn soevereiniteit reeds voorzien heeft, dan is dat antwoord een teken van Gods berouw. Een nieuw huishouden van God opstarten met daaraan verbonden een nieuwe roeping, is, al is zo'n roeping in Gods voorzienigheid iets van voor de grondlegging van de wereld, een duidelijk voorbeeld van Gods berouw. Maar het meest concrete feit van Gods berouw zal aanbreken als straks alle tranen van de ogen gewist zullen worden en er troost zal zijn voor iedereen.

Een verandering in omstandigheden, die overduidelijk door God bewerkt wordt, krijgt in de Bijbel dus de uitdrukking '*Het berouw van God*' mee. God zet iets nieuws in beweging. Hij verandert de aardse situatie. Er is troost voor allen die geen uitkomst meer zien. God heeft berouw en Hij grijpt in. Als soevereine vorst had Hij dat ingrijpen allang zo gepland. Als Soeverein kent Hij dan ook geen berouw. Dit berouw van God zit dus wel in Zijn soevereine plan, hoewel op dat plan zelf geen berouw past.

De volgende vraag kwam n.a.v. mijn uitleg of Gods berouw.

Is het dan eigenlijk geen berouw of spijt zoals in onze Nederlandse betekenis van het woord. Is dit dan niet gewoon verkeerd vertaald?

Nee. Het Hebreeuwse werkwoord "*naham*" heeft betekenissen, die allemaal in elkaar grijpen en die zeker wel overeenstemmen met ook onze Nederlandse betekenis van het woord. De troost, die er ook in zit, of vertroosting, is ook zeker een onderdeel van die vele betekenissen.

Wat zijn al de betekenissen van "*naham*"?

Het is het medelijden hebben in de zin dat God tot medelijden bewogen wordt.

Het is het spijt hebben, in de bekende betekenis van berouw hebben, of wat nog meer de emotie van God uitdrukt: pijn eraan lijden.

Het is het betreuren van de hele situatie, die zich aftekent binnen dat vaststaande plan van God. Maar het is ook het troosten of getroost worden in de zin van bemoedigen of bemoedigd worden.

In dit Hebreeuwse woord "*naham*" zie ik dus, als we even de godsdienstige invulling van een soort opgelegde spijtbetuiging of bekering er niet in lezen, Gods emotionele verbondenheid met de situatie, waar Hij ons blijkbaar naar Zijn eigen plan door leidt.

Het is dus wel degelijk zo dat binnen het vaststaande plan van de God, die geen berouw (hetzelfde woord) kent, God die emoties heeft over de situaties en over de mensen. Het geeft dus bijvoorbeeld een tekening van een bewogen arts, die een behandeling tot ons herstel voorstaat, maar tegelijk bewogen is over de ellende, waar wij in die behandeling doorheen gaan. God tekent hierin nou juist dat Hij niet die kille dictator is, die iedereen maar naar zijn ideeën voortjaagt zonder dat het Hem raakt. Dat is Hij niet en nou juist dit kleine woordje tekent wie Hij dan wel is.

Het woordje "*naham*" heeft dus al die betekenissen omdat God al die emoties uit onvoorwaardelijke liefde voor ons doormaakt. Het is dus niet echt verkeerd vertaald. Voor wie de echte lessen van dit aparte Hebreeuwse woord helemaal wil doorgronden adviseer ik om ook de volgende hoofdstukken grondig door te lezen.

3. Gods berouw t/m de overwinning over de dood

Numeri 23:19 God is geen man, dat Hij liegen zou; of een mensenkind, dat Hij berouw zou hebben. Zou Hij zeggen en niet doen, of spreken en niet volbrengen?

Bij berouw denken wij als mensen altijd gelijk aan het hebben van spijt, het tot inkeer komen. Per slot van rekening komen wij als mensen nu eenmaal met berouw aanzetten als we ons bewust zijn geworden dat we een verkeerde beslissing hebben genomen. Op een bepaald moment is dat ons duidelijk geworden en toen namen we de beslissing om ons niet voor een tweede keer aan diezelfde steen te stoten. Wij noemen dat berouw hebben over onze onnadenkendheid of roekeloosheid. We zijn er achter gekomen dat een gebrek aan voldoende info ons tot een stomme actie geleid heeft en we hebben daar berouw over.

Bij ons, mensen, is het ook heel goed mogelijk dat we schijnbaar iets goeds opgestart hebben, maar dat er plotseling onvoorziene omstandigheden roet in het eten hebben gegooid. De burgemeester van Haren was prima op zijn taak berekend voor zo'n rustig dorpje als Haren totdat er plotseling in de nieuwe media opgeroepen werd tot een Project X. Die burgemeester had daar niet mee gerekend en was daardoor ineens niet meer competent voor zijn taak. In een gewone omstandigheid was hij wellicht tot een voorbeeld burgemeester uitgegroeid, maar een onvoorziene omstandigheid liet dit niet gebeuren en de burgemeester had berouw voor zijn optreden in alles wat er heeft plaats gevonden.

Bij ons als mensen is het berouw direct verbonden aan onze beperkingen als mens, wat je zou kunnen wijten aan het feit dat wij allemaal van nature zondaars zijn. We worden nou eenmaal allemaal in Adam geboren. Maar God kent geen zonde. Dat houdt op zich al in dat alles verloopt naar Zijn plan, want Hij komt tot Zijn doel. Hij is de Soeverein. Hij heeft alles in Zijn hand en als zodanig kent God dus ook geen berouw. Vandaar dat de teksten waarin de mededeling staat dat God geen berouw kent gelijk ook aangeven dat God geen mens is.

Waar in de Bijbel nou echter wel over het berouw van God gesproken wordt, daar ontbreekt dus het kenmerkende menselijke aspect van spijt hebben over een misgelopen situatie. De mens is in Adam als zondaar geboren. Vandaar dat er bij de mens in het geval van berouw ook sprake is van spijt over omstandigheden die fout zijn gegaan. Dat ontbreekt aan het berouw van God. Bij Gods berouw is er sprake van een verandering die voortkomt uit Gods troost, de vertroosting van God. Die troost komt vanwege een heel andere wending aan betekenis van dit woord 'berouw'. Gods berouw is Gods troost, die voortkomt uit Zijn overvloeierende rijkdom van genade.

Joël 2:13 Genadig en barmhartig is Hij, lankmoedig en groot van goedertierenheid, berouw hebbende over het onheil.

Jona 4:2 Ik wist, dat U een genadig en barmhartig God bent, lankmoedig, groot van goedertierenheid en berouw hebbend over het kwaad.

Het Hebreeuwse woord, dat doorlopend gebruikt wordt voor Gods berouw is 'Naham', dat altijd 'troosten' betekent. Het toppunt van troost is dat straks zelfs de allerlaatste vijand geveld zal zijn: De dood. En laat nou juist i.v.m. dat heerlijke feit de enige Bijbeltekst naar voren komen, waar dit woord 'Naham' als zelfstandig naamwoord gebruikt wordt.

Hosea 13:14 Zou Ik hen uit de macht van het dodenrijk bevrijden, van de dood loskopen? Dood, waar zijn uw pestziekten, dodenrijk, waar is jouw verderf? Mijn oog kent geen medelijden.

Hier is dit woord met 'medelijden' vertaald. Zodra we straks de teksten met het Hebreeuwse werkwoord 'Naham' doornemen, zullen we ook op een veelvoud aan weergaven door de vertalers stuiten. 'Medelijden' is slecht één van de vele variaties, waar in de meeste gevallen simpelweg volstaan had kunnen worden met 'troosten'.

Laten we nu eens de Staten Vertaling van dit vers er naast leggen.

Hosea 13:14 Berouw zal van Mijn ogen verborgen zijn,

Als eenmaal die heerlijke troostrijke periode van de overwinning over de laatste vijand is aangebroken verandert er niets meer. Nee, geen berouw! Berouw is dan geheel en al van Gods ogen verborgen, want die overwinning zelf was de laatste verandering, oftewel het laatste berouw.

4. De 'troost' teksten in Genesis

Eigenlijk heb ik in de eerste drie studies al de hele uitleg van de uitdrukking 'Het Berouw Van God' weggegeven. In de volgende studies gaan we echter Bijbeltekst na Bijbeltekst alle vermeldingen in de bijbel van het Hebreeuwse werkwoord 'Naham' langs.

Als je geen Bijbelse grond voor wat ik in de vorige studies beweerd heb, nodig denkt te hebben, dan zou je hier kunnen stoppen. Ik denk echter dat een grondige onderbouwing zeker gevraagd mag worden omdat dit toch wel een zeer uitzonderlijk onderwerp is. We zetten daarom nu alle 100 Bijbelgedeelten onder elkaar met dit Hebreeuwse werkwoord. In deze vierde studie bekijken we alleen de Bijbelteksten uit Genesis.

De eerste drie teksten met dit werkwoord verraden al direct de manier waarop je tegen dit Hebreeuwse woord moet aankijken.

Genesis 5:29 Lamech gaf zijn zoon de naam Noach [rust], zeggende: Deze zal ons troosten over de moeitevolle arbeid van onze handen op deze aardbodem, die Yahweh vervloekt heeft.

Genesis 6:6-7 Het berouwde Yahweh, dat Hij de mens op de aarde gemaakt had, en het smartte Hem in zijn hart. En Yahweh zei: Ik zal de mensen, die Ik geschapen heb, van de aardbodem uitroeien, de mensen zowel als het vee en het kruipend gedierte en het gevogelte van de hemel, want het berouwt Mij, dat Ik hen gemaakt heb.

Noach was de rust, die God bracht om iets totaal nieuws te beginnen. De aankondiging van die totaal nieuwe weg van Yahweh wordt daar Gods troost genoemd. 'Deze zal ons troosten'. Als God dan ook daadwerkelijk gaat ingrijpen, wordt opnieuw van die troost van God gesproken. Dit keer krijgt het van de vertalers echter niet de omschrijving 'troost van Yahweh' mee, maar komen ze met een woord, dat in het Nederlands een totaal andere lading lijkt te hebben dan het Hebreeuwse woord zelf: 'Het berouwde Yahweh'.

We hebben de neiging om negatief tegen dit ingrijpen van God aan te kijken. Het lijkt voor veel mensen alsof God hier een gruwelijk God is. Waar is hier die 'troost', die toch in dat woord zou zitten? De troost zit hem hierin dat God ingrijpt juist om de mens te redden. Hier nu uitgebreid op ingaan zou een zijspoor zijn.

Voortdurend speelt de grondbetekenis van 'troost', 'troosten', 'vertroosting', door in de Bijbelse uitspraken met dit Hebreeuwse woord. Meestal dan ook letterlijk zo vertaald, zoals in de volgende tekst:

Genesis 24:67 Toen bracht Izaäk haar in de tent van zijn moeder Sara, en hij nam Rebekka, en zij werd hem tot vrouw, en hij kreeg haar lief. Zo vond Izaäk troost na de dood van zijn moeder.
Hier is geen misvatting mogelijk.

De volgende tekst met dit Hebreeuwse woord lijkt weer een grote aanjager van verwarring.

Genesis 27:42 Toen aan Rebekka de woorden van Ezau, haar oudste zoon, waren meegedeeld, liet zij Jakob, haar jongste zoon, roepen, en zei tegen hem: Zie, je broeder Ezau wil zich op jou wreken door je te doden.

Hier geen 'berouw hebben'. Hier geen 'vertroosting vinden'. Hier hebben de NBG vertalers hetzelfde Hebreeuwse werkwoord weergegeven met 'wreken'. Wat heeft dit met 'troosten', laat staan 'berouw hebben', te maken?

De Staten Vertaling geeft op die vreemde vraag een afdoend antwoord. Lees dezelfde tekst dus eens in deze SV.

Genesis 27:42 Zie, je broer Ezau troost zich over jou, dat hij je doden zal.

Inderdaad, niet bepaald een hoogstaand ethische troost die Ezau hier vindt, maar voor zijn gevoel op dat moment was het een hele troost om te bedenken dat zijn broer straks lekker dood zou zijn.

Als Ezau dit inderdaad voor elkaar had gekregen, dan had er wellicht ooit ook nog eens berouw op kunnen volgen, maar we zien hier wel zeer overtuigend dat ons idee van ‘berouw hebben’ alsof er perse spijt in deze Hebreeuwse uitdrukking zou moeten zitten, totaal nergens op gegrond is. De grondgedachte in dit Hebreeuwse woord is ‘troost vinden’, zoals ook de volgende tekst dit weer onomstotelijk aangeeft.

Genesis 37:35 Al zijn zonen en al zijn dochters deden hun best hem te troosten, maar hij weigerde zich te laten troosten,

De volgende tekst met dit Hebreeuwse woord lijkt echter behoorlijk dicht in de buurt te komen van het berouw doordat er gesproken wordt van een rouwtijd.

Genesis 38:12 Na verloop van vele dagen stierf de dochter van Sua, de vrouw van Juda. En toen Juda de rouwtijd ten einde gebracht had, ging hij naar de scheerders van zijn schapen,

Ook bij deze tekst geeft de Staten Vertaling weer een helderder licht.

Genesis 38:12 Als nu vele dagen verlopen waren, stierf de dochter van Sua, de huisvrouw van Juda; daarna troostte zich Juda,

De rouwtijd is dan ook niet de tijd om berouw te hebben, oftewel ergens spijt van te hebben. Het is de tijd, die je jezelf gunt om je te troosten en getroost te worden. Dus zelfs een Nederlandse weergave, die wellicht in eerste instantie direct aan het berouw verbonden lijkt, heeft daar totaal geen relatie mee. Het is de ‘ *vertroosting*’, die hier centraal staat.

En opnieuw is ook de volgende Bijbeltekst met dit woord weer overduidelijk:

Genesis 50:21 Vreest dus niet, ik zal jullie onderhouden en ook jullie kinderen. Zo troostte hij hen en sprak tot hun hart.

In studie vijf gaan we verder met onze woordstudie in het boek Exodus.

5. Troost/Berouw in Exodus t/m 1 Samuel

We hebben Genesis helemaal door gestruind op alle teksten met het Hebreeuwse werkwoord 'Naham'. De betekenis van 'troosten' bleek eigenlijk altijd wel raak. Nu komen we zo langzamerhand aan bij een Bijbeltekst die onomstotelijk lijkt te bewijzen dat dit Hebreeuwse woord voor berouw ook wel degelijk simpelweg 'berouw' betekent in de betekenis van 'spijt ervan hebben'. Dat is als we Exodus binnentreden.

Exodus 13:17 Toen Faraó het volk had laten gaan, leidde God hen niet op de weg naar het land van de Filistijnen, hoewel deze de naaste was; want God zei: Het volk mocht eens berouw krijgen, wanneer zij in strijd gewikkeld werden, en naar Egypte terugkeren.

Is die volkomen menselijke betekenis ook inderdaad de juiste? Ging het hier om spijt?

Exodus 13:17 Toen Faraó het volk had laten gaan, leidde God hen,

Primair gaat het er hier weer om dat God de Soeverein is, die dit volk leidt. Het handelen van dit volk breekt God dus niet bij de vingers af.

Exodus 13:17 Niet op de weg naar het land van de Filistijnen, hoewel deze de naaste was;

Ja God leidde hen, maar niet op de weg naar het land van de Filistijnen. Menselijkerwijs zou dit volk de makkelijkste weg gekozen hebben. Deze weg van de Filistijnen was een weg van een aantal dagen (niet van 40 jaar) zonder problemen naar het beloofde land. Ze zouden zo het land binnen gewandeld zijn. Het volk had zich daar heerlijk aan kunnen troosten: 'Hè, dat ging gesmeerd. Wat is dat prettig, zeg!'.

Exodus 13:17 Want God zei: Het volk mocht eens berouw krijgen, wanneer zij in strijd gewikkeld werden, en naar Egypte terugkeren.

God geeft hier zelf Zijn argument waarom Hij het niet zo gesmeerd liet verlopen. Als ze zich zo getroost hadden met hun voorspoedige tocht, dan zouden ze bij de minste tegenwerking alweer terugkeren naar Egypte. Ze hadden dan niet geleerd op God te vertrouwen. Ook hier blijkt, hoewel verstopt, dus wel degelijk de 'vertroosting' in dit Hebreeuwse woord aanwezig te zijn.

Het volgend Bijbelgedeelte tekent zonneklaar God als Degene die berouw heeft.

Exodus 32:12-14 Waarom zouden de Egyptenaren zeggen: Tot hun onheil heeft Hij hen uitgeleid om hen te doden in de bergen en hen van de aardbodem te vernietigen? Laat uw brandende toorn varen en heb berouw over het onheil, waarmee U Uw volk bedreigt..... En Yahweh kreeg berouw over het kwaad, dat Hij gezegd had Zijn volk te zullen aandoen.

De plannen van de soevereine God liggen bij voorbaat vast. We zagen al dat God daartoe kwaad of onheil gebruikt om Zijn volk genade en afhankelijkheid te leren. Zo gebruikt de Soeverein hier de Egyptenaren daartoe. Maar voor het volk is hier een 'tot zover en niet verder'. Er breekt voor het volk Israël hier een tijd aan dat God hen troost over al het kwaad.

Het volgend Bijbelgedeelte dat dan met dit Hebreeuwse werkwoord prijkt lijkt hier pal tegenover te staan omdat dit de beschrijving van de soevereine God is.

Numeri 23:19 God is geen man, dat Hij liegen zou; of een mensenkind, dat Hij berouw zou hebben. Zou Hij zeggen en niet doen, of spreken en niet volbrengen?

De volgende twee teksten breiden het repertoire aan mogelijke vertalingen van dit Hebreeuwse woord opnieuw uit.

Deuteronomium 32:36 Yahweh zal recht doen aan zijn volk en Zich ontfermen over zijn knechten; wanneer Hij ziet, dat hun kracht vergaan is, van hoog tot laag allen hun einde gevonden hebben, Richteren 2:18 Yahweh werd bewogen door hun gekerm over hun verdrukkers en benauwers.

De beide uitdrukkingen 'zich ontfermen' en 'bewogen worden' zijn weer nieuwe NBG weergaven van hetzelfde Hebreeuwse werkwoord. Deze woorden hebben alweer overduidelijk de vertroosting in zich, die er ook in ligt, maar vanzelfsprekend zou je hier net zo goed kunnen vertalen dat Yahweh 'berouw had over Zijn knechten' en dat Hij 'berouw had door hun gekerm'. Er zit hier een verandering in handelen door God als troost die Hij brengt.

Er komt in de volgende twee teksten nog een Nederlandse weergave van dit Hebreeuwse woord langs: 'Medelijden hebben'. Ook hier proef je de troost uit dit woord naar voren komen. Dit keer gaat het over de troost, die het volk zelf geeft.

Richteren 21:6 De Israëlieten hadden echter medelijden met hun broeder Benjamin en zeiden: Heden is er een stam van Israël afgesneden;
Richteren 21:15 Het volk had echter medelijden met Benjamin, omdat Yahweh een breuk had geslagen onder de stammen van Israël.

Bij de volgende tekst volgt de vertaling weer gewoon de primaire betekenis van het woord.

Ruth 2:13 U hebt mij vertroost en naar het hart van uw dienstmaagd gesproken,

De volgende drie teksten moet je bij elkaar in één geheel zien om te begrijpen dat beide uitspraken volkomen waar zijn: 1/ God heeft berouw. 2/ God kent geen berouw en heeft het dus ook niet.

1 Samuel 15:11 Het berouwt Mij [Yahweh], dat Ik Saul tot koning heb aangesteld, want hij heeft zich van Mij afgekeerd en mijn bevelen niet uitgevoerd. Hierop ontroerde Samuel hevig en hij riep tot Yahweh de hele nacht.

1 Samuel 15:29 De Onveranderlijke van Israël liegt niet en Hij kent geen berouw; want Hij is geen mens, dat Hij berouw zou hebben.

1 Samuel 15:35 Yahweh had berouw, dat Hij Saul tot koning over Israël had aangesteld.

In één en hetzelfde hoofdstuk zien we de soevereine God, die geen berouw kent omdat er geen verandering in Zijn plannen plaatsvindt en de Soevereine God, die volgens Zijn vastgestelde plannen een verandering van troost aanbrengt.

Zo hebben we in deze vijfde studie over het berouw/de troost van God nagedacht van Exodus t/m 1 Samuel. De vertalers geven zeer veel variaties, maar telkens herkennen we de troost, die in dit woord besloten ligt, troost omdat God met een nieuwe verandering komt.

6. Troost & Berouw van 2 Samuel t/m de Psalmen

In deze zesde studie over Gods berouw/troost pakken we de vertalingen vanaf 2 Samuel t/m de Psalmen beet om te ontdekken in hoeverre we de troost & berouw van God daarin terug kunnen vinden. De NBG vertalers komen in het volgend Bijbelgedeelte weer met twee nieuwe weergaven uit die grote waslijst, die zij van slechts dit ene Hebreeuwse woord hebben opgesteld.

2 Samuel 10:2-3 David liet hem door zijn dienaren zijn deelneming betuigen wegens het verlies van zijn vader. ... Menen jullie, dat David jullie vader eren wil, nu hij jullie boden van rouwbeklag gezonden heeft?

De twee uitdrukkingen ‘*deelneming betuigen*’ en ‘*rouwbeklag zenden*’ zou je eigenlijk weer heel simpel kunnen terugbrengen tot ‘*troosten*’. Dat is dan ook de eigenlijke betekenis van het woord.

En kijk eens aan. Het kan ook zomaar bij twee teksten normaal gaan.

2 Samuel 12:24 Daarna troostte David zijn vrouw Batseba;
2 Samuel 13:39 Toen kwijnde koning David van verlangen naar Absalom; want hij had zich getroost over de dood van Amnon.

En opnieuw kondigt God weer een verandering van troost voor Jeruzalem aan.

2 Samuel 24:16 Toen de engel zijn hand naar Jeruzalem uitstreckte om het te verdelgen, berouwde het onheil Yahweh, en Hij zei tegen de engel die verderf bracht onder het volk: Genoeg!

Troost bieden, rouwklacht aanbieden en deelneming betuigen. Drie NBG variaties op dezelfde emotie en weergaven van ditzelfde Hebreeuwse werkwoord.

1 Kronieken 7:22 Zijn broeders [van Efaïm] kwamen om hem te troosten.
1Kronieken 19:2-3 David zond gezanten om hem zijn deelneming te betuigen vanwege het verlies van zijn vader. Maar toen de dienaren van David in het land van de Ammonieten bij Chanun gekomen waren om hem zijn deelneming te betuigen, zeiden de vorsten van de Ammonieten tegen Chanun: Denk jij, dat David je vader eren wil, nu hij je boden van rouwbeklag gezonden heeft?

Precies dezelfde gebeurtenis, die al in 2 Samuel 24: 16 beschreven was, komt hier nog eens voorbij.

1 Kronieken 21:15 God zond een engel naar Jeruzalem om dat te verdelgen, maar zodra hij daarmee begon, zag Yahweh het, en het onheil berouwde Hem; Hij zei tot de verderfengel: Genoeg!

Even vijf verschillende teksten met de gewone primaire vertaling van dit woord: ‘Troosten’.

Job 2:11 De Temaniet Elifaz, de Suchiet Bildad en de Naämatiet Sofar; en zij kwamen volgens afspraak bij elkaar om hem te gaan beklagen en te troosten.
Job 7:13 Mijn bed zal mij troost brengen, mijn legerstede mijn klacht verlichten,
Job 16:2 Jullie zijn allemaal jammerlijke vertroosters.
Job 21:34 Ach, wat troosten jullie mij toch met ijdele woorden,
Job 29:25 Ik troonde bij de schare als een koning, als één, die treurende troost.

En dan weer een onderbreking op de reeks ‘troosten’. In het verband gelezen zou het echter ook nog prima gewoon met ‘troosten’ vertaald kunnen worden.

Job 42:6 Daarom herroep ik en doe boete in stof en as.

Nu een reeks van zes gewone vertalingen met het originele woord ‘troosten’.

*Job 42:11 Zij beklagden en troostten hem over al het onheil dat Yahweh over hem gebracht had,
Psalm 23:4 Uw stok en Uw staf, die vertroosten mij.*

Psalm 69:20 Ik wachtte op troosters, maar ik vond hen niet.

Psalm 71:21 Wil mijn grootheid vermeerderen, U opmaken en mij troosten.

Psalm 77:2 Mijn ziel weigert zich te laten troosten.

Psalm 86:17 Doe aan mij een teken ten goede, opdat mijn haters het zien en beschaamd staan, wanneer U, Yahweh, mij geholpen en getroost hebt.

Hierna volgen weer twee Bijbelteksten met willekeurige Nederlandse synoniemen voor 'troosten', zoals 'ontfermen' en 'deernis hebben'.

Psalm 90:13 Keer weer, o Yahweh! Hoelang nog? en ontferm U over uw knechten.

Psalm 106:45 dan gedacht Hij te hunnen gunste aan zijn verbond, en had deernis naar Zijn grote goedertierenheid.

Ik ga van de NBG uit, maar het opvallende is dat de Staten Vertaling in deze beide gevallen de troost, de ontferming en de deernis weer omgezet heeft in berouw. Zo zien we hoe de vertalingen nogal eens uiteen kunnen lopen en soms een eigen weg gaan.

Bij de volgende tekst komt nou juist weer naar voren dat als Gods soevereine raad ter sprake komt (Zijn beloften, die Hij gezworen heeft) er onmogelijk sprake kan zijn van berouw bij God.

Psalm 110:4 Yahweh heeft gezworen en het berouwt Hem niet:

Dan is het weer tijd voor drie teksten met heel simpel de basale vertaling van 'troosten'.

Psalm 119:52 Als ik denk aan Uw verordeningen van ouds, o Yahweh, dan ben ik getroost.

Psalm 119:76 Laat uw goedertierenheid mij tot vertroosting zijn naar Uw belofte aan Uw knecht.

Psalm 119:82 Mijn ogen smachten naar Uw belofte: wanneer zult U mij vertroosten?

De NBG vertalers vinden het blijkbaar weer saai worden om telkens met 'troosten' te vertalen en dus komen ze met het synoniem 'ontfermen'.

Psalm 135:14 Yahweh doet Zijn volk recht, over zijn knechten ontfermt Hij Zich.

Even een korte blik op de SV en we komen het berouw in deze tekst weer tegen. Hiermee hebben we dan in deze zesde studie de NBG vertalingen van 2 Samuel t/m de Psalmen doorgenomen.

7. Troost/Berouw in Prediker t/m Jeremia

In deze zevende studie gaan we weer een stapje verder op onze ontdekkingsstocht van Prediker naar Jeremia. In de volgende tekst komt gelijk de primaire weergave (troosten) van het Hebreeuwse werkwoord 'nacham' al twee maal terug.

Prediker 4:1 Zij hadden geen trooster; maar aan de zijde van hun onderdrukkers was macht; en zij hadden geen trooster.

Het grappige bij de volgende tekst is dat weer ditzelfde Hebreeuwse woord in de NBG overkomt als dat God wraak uitoefent op zijn vijanden, terwijl de SV zonder meer aangeeft dat God zich nou juist troost aan zijn tegenstanders. Hier staat dus de SV weer dichterbij. Maar wij volgen de NBG.

Jesaja 1:24 Ik zal wraak oefenen aan mijn tegenstanders en Ik wil Mij wreken op mijn vijanden;

Eindelijk komen er dan nu gelijk negen Bijbelteksten achter elkaar, waar de vertalers het hebben volgehouden om steeds simpelweg de primaire vertaling te geven.

Jesaja 12:1 Uw toorn heeft zich afgewend en U vertroost mij.

Jesaja 22:4 Dringt niet aan om mij te troosten over de verwoesting van de dochter van mijn volk.

Jesaja 40:1 Troost, troost mijn volk, zegt jullie God.

Jesaja 49:13 Yahweh heeft Zijn volk getroost en Zich over Zijn ellendigen ontfermd.

Jesaja 51:3 Yahweh troost Sion, Hij troost al haar puinhopen;

Jesaja 51:12 Ik, Ik ben het, die jullie troost.

Jesaja 51:19 Hoe zal Ik jullie troosten?

Jesaja 52:9 Yahweh heeft Zijn volk getroost,

Jesaja 54:11 Jij, ellendige, door storm voortgedrevene, ongetrooste, zie, Ik leg jouw stenen in blinkend erts,

En dan ineens is er plotseling weer een volkomen nieuwe variatie op dit ene Hebreeuwse woord in de NBG. Men komt aan met 'vrede hebben'.

Jesaja 57:6 Zou Ik daarmee vrede hebben?

Even weer een kijkje bij de weergave van SV.

"Zou Ik Mij over deze dingen troosten laten?"

De NBG variatie sloeg dus weer letterlijk nergens op.

Dan is er even weer rust om vier keer een gewone weergave in de volgende twee teksten te geven.

Jesaja 61:2 Om alle treurenden te troosten,

Jesaja 66:13 Zoals iemands moeder hem troost, zo zal Ik jullie troosten, ja, in Jeruzalem zullen jullie getroost worden.

Dan komen we weer bij een overduidelijke uitspraak over Gods soevereiniteit terecht. God komt nooit, maar dan ook nooit op Zijn plannen terug.

Jeremia 4:28 De aarde zal treuren, en de hemel boven rouw dragen, omdat Ik het gesproken en besloten heb, en er geen berouw van heb en er niet van zal terugkomen.

In de volgende Bijbeltekst komt het kenmerkend menselijke naar voren dat de mens spijt hoort te hebben van verkeerde beslissingen, van boze gedragingen. Het berouw van de mens is daar altijd van doortrokken.

Jeremia 8:6 Ik heb toegeluisterd en gehoord: zij spreken wat niet recht is, niemand heeft berouw over zijn boosheid, dat hij zou zeggen: Wat heb ik gedaan?

Het feit dat de vertalers voortdurend de troost bij God als het ware vergeten, geeft soms toch wel heel vreemde vertalingen. Dat vinden we terug in de volgende tekst.

Jeremia 15:6 Ik ben het berouwen moe.

Je zou het zo regelrecht kunnen weergeven dat God het troosten moe is. Zo vinden we het bijvoorbeeld in de Lutherse vertaling terug:

Ik ben des ontfermens moede geworden.

God is hier dus van het voortdurend troost bieden aan Zijn volk moe geworden. Midden in de situatie van dat moment was dat de bewoording. Het zijn de bewoordingen van ouders, die de straf maar steeds hebben uitgesteld, maar nu toch moeten ingrijpen. Iets wat natuurlijk allang binnen de planning van de soevereine God aanwezig was.

Na een tamelijk moeilijke tekst komt er nu weer een simpele, basale weergave.

Jeremia 16:7 men zal geen brood breken ten rouw om iemand te troosten over een dode,

En dan nu zes Bijbelteksten achter elkaar met het overduidelijke berouw van God.

Jeremia 18:8 Bekeert zich dit volk waarover Ik een uitspraak deed, van zijn boosheid, dan zal Ik berouw hebben over het kwaad dat Ik hun dacht aan te doen.

Jeremia 18:10 Doet het wat kwaad is in Mijn ogen door niet naar Mijn stem te horen, dan zal Ik berouw hebben over het goede waarmee Ik had gezegd hun te zullen weldoen.

Jeremia 20:16 Die man is als de steden die Yahweh onderstboven heeft gekeerd, zonder dat het Hem berouwde;

Jeremia 26:3 Misschien zullen zij gehoor geven en zich bekeren, een ieder van zijn boze weg; dan zal Ik berouw hebben over het kwaad dat Ik hun denk aan te doen om de boosheid hunner handelingen.

Jeremia 26:13 Luistert naar de stem van Yahweh, jullie God; dan zal Yahweh berouw hebben over het kwaad dat Hij tegen jullie gesproken heeft.

Jeremia 26:19 Yahweh had berouw over het kwaad dat Hij tegen hen gesproken had.

Vervolgens gaat de vertaler weer gewoon verder met de oorspronkelijke weergave van 'troosten'.

Jeremia 31:13 Ik troost en verblijd hen na hun smart.

Jeremia 31:15 Rachel weent om haar kinderen, zij weigert zich te laten troosten over haar kinderen, omdat er geen meer is.

De volgende tekst geeft de profetie over Efraïm die door God bekeerd wordt (vers 18), waardoor ze zich bekeren, die door God tot inkeer wordt gebracht, waardoor ze berouw (troost) gekregen hebben.

Jeremia 31:19 Nadat ik tot inkeer ben gekomen, heb ik berouw gekregen;

En opnieuw is er plaats voor het berouw van God.

Jeremia 42:10 Ik heb berouw over het kwaad dat Ik jullie heb aangedaan.

Zo zijn we in deze studie nu al bij Jeremia uitgekomen en het Hebreeuwse werkwoord blijkt een constante inhoud te hebben van troost en berouw.

8. Verrassing

Voordat we nog op een verrassing stuiten, namelijk een heel boek speciaal gewijd aan het berouw of troost van God, maken we in deze laatste studie over Gods berouw eerst de reeks Bijbelteksten met het Hebreeuwse werkwoord 'Naham' af. Zo is er nu plotseling weer een reeks van zes Bijbelteksten met gewoon de primaire weergave.

Klaagliederen 1:2 Niemand is er, die haar troost onder al haar minnaars;

Klaagliederen 1:9 Niemand is er, die haar troost.

Klaagliederen 1:16 Verre van mij is de trooster die mijn ziel verkwikken zou;

Klaagliederen 1:17 Niemand is er, die haar troost;

Klaagliederen 1:21 Niemand is er, die mij troost;

Klaagliederen 2:13 Wat zal Ik met jou gelijkstellen om je te troosten, o jonkvrouw, dochter van Sion?

Bij de volgende tekst komt een inmiddels redelijk bekende verwisseling van wraak en troost weer eens om de hoek kijken.

Ezechiël 5:13 Mijn toorn zal ten volle worden uitgestort en Ik zal Mijn grimmigheid aan hen stillen en Mij wreken.

Opnieuw is het de Staten Vertaling, die de gewone weergave toont.

“Mijn toorn zal volbracht worden, en Ik zal Mijn grimmigheid op hen doen rusten, en Mij troosten,”

Dan is het weer eventjes tijd voor drie teksten met de normale weergave.

Ezechiël 14:22 Jullie zullen hun handel en wandel zien en getroost worden over het onheil dat Ik over Jeruzalem heb doen komen,

Ezechiël 14:23 Zij zullen jullie troosten, wanneer jullie hun handel en wandel zullen zien.

Ezechiël 16:54 Waardoor jullie haar troost hebben verschaft.

Het 'troosten' wordt weer 'medelijden tonen' in de volgende tekst.

Ezechiël 24:14 . Ik zal niet ophouden ook niet sparen en ook geen medelijden tonen.

En dat wordt weer afgewisseld met twee teksten met het simpele 'troosten'.

Ezechiël 31:16 In de onderwereld troostten zich alle bomen van Eden,

Ezechiël 32:31 Getroost zal hij zijn over heel zijn menigte.

Het is weer tijd voor een opeenvolgende reeks van zeven teksten over het berouw van God.

Joël 2:13 Genadig en barmhartig is Hij, lankmoedig en groot van goedertierenheid, berouw hebbende over het onheil.

Joël 2:14 Wie weet, of Hij Zich niet wendt en berouw heeft en een zegen achter Zich laat overblijven,

Amos 7:3 Dit berouwde Yahweh.

Amos 7:6 Dit berouwde Yahweh.

Jona 3:9 God mocht Zich omkeren en berouw krijgen en Zijn brandende toorn laten varen,

Jona 3:10 Het berouwde God over het kwaad dat Hij bedreigd had hun te zullen aandoen,

Jona 4:2 Ik wist, dat U een genadig en barmhartig God bent, lankmoedig, groot van goedertierenheid en berouw hebbend over het kwaad.

Dan volgen er weer twee teksten met simpelweg 'troosten' als vertaling.

Nahum 3:7 Waar zal ik troosters voor jullie zoeken?

Zacharia 1:17 Nog zal Yahweh Sion troosten, Jeruzalem nog verkiezen.

De laatste tekst, die spreekt over het berouw van God, geeft weer aan dat God geen berouw heeft.

Zacharia 8:14 Het berouwde Mij niet,

Dan sluit het Oude Testament deze 100 teksten met dit Hebreeuwse woord weer af met de primaire vertaling.

Zacharia 10:2 Bedrieglijke dromen spreken zij, nietswaardige troost bieden zij.

Dan komt de verrassing. Er is namelijk nog een verscholen geschiedenis van 'het berouw van God' oftewel 'de troost van God'. Er is zelfs een heel boek aan gewijd. Het boek 'Nehemia'. Deze naam bestaat uit twee delen, namelijk:

Ten eerste 'Naham', dat kennen we inmiddels als 'troost' of 'berouw'.

Ten tweede 'Yah', wat de populaire afkorting van de naam van God 'Yahweh' is.

Met Nehemia is er weer een terugkeer van de twee stammen uit de ballingschap naar het land Israël. God grijpt weer in met een radicale verandering en daar gebruikt Hij Nehemia voor. Het volk vindt weer vertroosting van God.

Alle radicale veranderingen door het berouw/de troost van God lopen uit op het einddoel dat de soevereine God, die geen berouw kent, voor ogen had.

Jesaja 25:8 Hij zal voor altijd de dood vernietigen, en Adonai Yahweh zal de tranen van alle gezichten afwissen en de smaad van Zijn volk zal Hij van de hele aarde verwijderen, want Yahweh heeft het gesproken.

1 Corinthe 15:22 Evenals in Adam allen sterven, zo zullen ook in Christus allen levend gemaakt worden.

1 Corinthe 15:54 De dood is verzwolgen in de overwinning.

Openbaring 21:4 Hij zal alle tranen van hun ogen afwissen, en de dood zal niet meer zijn, en ook geen rouw, en geen geklaag, geen moeite zal er meer zijn, want de eerste dingen zijn voorbijgegaan.

Dan geldt die ene keer dat 'Naham' als zelfstandig naamwoord gebruikt wordt in de Bijbel.

Hosea 13:14 Zou Ik hen uit de macht van het dodenrijk bevrijden, van de dood loskopen? Dood, waar zijn uw pestziekten, dodenrijk, waar is jouw verderf? Mijn oog kent geen medelijden.

Geen uitzicht op verandering meer. De laatste vijand is verslagen. Daar past dan ook geen berouw van God meer in. vertroost elkaar met deze woorden.

